

Regeringen, Finansdepartementet
fi.remissvar@regeringskansliet.se

Remiss om staten och kommunsektorn – samverkan, självstyrelse, styrning (SOU 2024:43)

Er beteckning: Fi2024/01460

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Stockholm yttrar sig i remiss om staten och kommunsektorn – samverkan, självstyrelse och styrning. Yttrandet följer utredningens disposition.

- Länsstyrelsen delar utredningens bedömning om att mer specifika krav på samverkan med Länsstyrelsen i myndighetsinstruktioner och olika regeringsuppdrag till myndigheter skulle bidra till att förenkla samverkan.
- Länsstyrelsen ställer sig positiv till utredningens förslag om regionalisering av Socialstyrelsen samt att samverkan mellan staten och regionerna skulle underlättas genom föreslagen organisering och indelning i samverkansregionerna.
- Länsstyrelsen instämmer i stort med utredningens bedömningar vad avser samverkan i kris.
- Länsstyrelsen instämmer i bedömningen om att det geografiska områdesansvaret på regional nivå bör ligga kvar hos länsstyrelserna
- Länsstyrelsen tillstyrker utredningens förslag om att reglering av kommunens och regioners beredskapsarbete bör ske genom författning snarare än genom överenskommelser mellan staten och SKR.
- Länsstyrelsen avstyrker förslaget om att ett regionalt kommunråd inrättas och föreslår i stället att Länsstyrelsens samverkansroll förstärks.

Länsstyrelsen avstår från att yttra sig över förslagen om;

- 12.4.3 Handlingsoffentlighet bör gälla hos SKR men den närmare regleringen behöver utredas
- Kapitel 13 Överläggningar mellan regeringen och kommunsektorn
- DEL III Fullmäktige- och nämndsammanträden Kapitel 15 Deltagande på distans

DEL I

11.8 Bildande av privaträttsliga subjekt

Länsstyrelsen delar utredningens bedömning om att bildandet av privaträttsliga subjekt inte är en lämplig metod för att åstadkomma samverkan med kommunsektorn, när det gäller starka nationella intressen eller då behovet av likvärdighet gör sig särskilt gällande. Det finns utmaningar och svårigheter kring styrning och samverkan med den struktur som finns för samhällets alarmeringstjänst. Länsstyrelsen tillstyrker därför förslaget att regeringen bör överväga om ansvaret för att ta emot och besvara nödsamtal till 112 även fortsättningsvis bör åvila SOS Alarm Sverige AB.

11.9.2 Närmare om samverkan på det regionala utvecklingsområdet

Länsstyrelsen välkomnar utredningens bedömning om att myndighetens kompetens på området bör tas till vara i högre utsträckning.

Länsstyrelsens roll och samverkan inom regional utveckling bör både stärkas och utvecklas. År 2019 flyttades det regionala utvecklingsansvaret från Länsstyrelsen till Region Stockholm. Det försvårar förutsättningarna för Länsstyrelsen att integrera tillväxtperspektivet i myndighetens verksamheter, och har även påverkat myndighetens möjlighet till deltagande i den regionala utvecklingspolitiken. Länsstyrelsen anser att det är en olycklig utveckling och konstaterar samtidigt att Produktivitetskommissionens delbetänkande (SOU 2024:29) lyfter vikten av att "länsstyrelserna ges goda förutsättningar att arbeta med regional tillväxt där det föreligger ett starkt statligt intresse".

Länsstyrelsen bör därför få uppdrag inom den regionala utvecklingspolitiken som syftar till att följa upp eller förverkliga regeringens politik på regional nivå. Genom att ge länsstyrelsen sådana uppdrag säkerställs att statliga intressen tillgodoses. Det skulle dessutom ge förutsättningar för länsstyrelserna att bli en mer relevant (samverkans) aktör inom politikområdet, utan att för den sakens skull kringskära regionernas eller kommunernas ansvar och mandat.

11.10 Länsstyrelsens roll i samverkan

11.10.1 Iakttagelser om förutsättningar för ändamålsenlig samverkan

Länsstyrelsen delar utredningens bedömning att det regionala perspektivet och intresset, i vissa fall kräver ett kompletterande statligt perspektiv. Flernivåstyrning förutsätter samverkan på lokal, regional och nationell nivå.

Länsstyrelserna och arbetet med Agenda 2030

Länsstyrelsen delar utredningens bedömning att länsstyrelserna skulle kunna ta en mer aktiv roll i att stötta kommunsektorn när det gäller arbetet med Agenda 2030 men att det kräver ett tydligare mandat. Länsstyrelsen välkomnar förtydligande från regeringen för intention och finansiering för arbetet med Agenda 2030. Agenda 2030 är en bra plattform för arbete med tvärssektoriella frågor och att arbeta med såväl målkonflikter som målsynergier regionalt och lokalt.

11.10.2 Länsstyrelsernas roll i samverkan behöver stärkas

Länsstyrelsen ser inga formella hinder för att ett regionalt kommunråd inrättas i linje med utredningens förslag men avstyrker förslaget och föreslår i stället att Länsstyrelsens samverkansroll förstärks. För detta krävs tydligare uppdrag, mandat och finansiering. Länsstyrelsen lämnar följande motivering.

Länsstyrelsen har redan samverkan med länets kommuner och region som botten i ömsesidig förståelse och drivkrafter för länets utmaningar. Det är viktigt att länet ges möjlighet att skapa samverkanslösningar som är ändamålsenliga utifrån regionala förhållanden. Länsstyrelsen instämmer i utredningens ställningstagande om att samverkan mellan stat och kommunsektorn behöver stärkas och myndigheten vill därför fortsatt stimulera den regionala samverkan som redan finns men också utveckla en mer formaliserad samverkan. Det bör ske i samverkan med kommunerna och regionen, och i vissa fall även med andra aktörer, utifrån identifierade behov.

Länsstyrelsen har idag flera samverkansforum, exempelvis en gemensam styrstruktur för det brottsförebyggande och narkotikaförebyggande arbetet där länets kommuner är

representerade. Vi har Regionalt råd för krisberedskap och Samverkan Stockholmsregionen (SSR), Miljö-och samhällsbyggnadsrådet, den partsneutrala arenan Skärgårdens Exekutivkommitté där kommunstyrelsens ordförande för länets skärgårdskommuner deltar samt Operation kvinnofrid för att nämna några av de konstellationer som finns för samverkan med kommunerna och andra aktörer i länet.

Tydligare uppdrag till statliga myndigheter att involvera länsstyrelserna

Länsstyrelsen delar utredningens bedömning om att mer specifika krav på samverkan i myndighetsinstruktioner och olika regeringsuppdrag till myndigheter skulle bidra till att förenkla samverkan. Om statliga myndigheter i större utsträckning skulle ha tydligare krav på samverkan med Länsstyrelsen skulle det underlätta myndighetens uppdrag att utifrån ett statligt helhetsperspektiv arbeta sektorsövergripande samt inom myndighetens ansvarsområde samordna olika samhällsintressen och statliga myndigheters insatser samt inom sin verksamhet främja samverkan mellan kommuner, regioner, statliga myndigheter och andra relevanta aktörer.

11.11 Samverkan i kris och krisberedskap

Länsstyrelsen instämmer i stort med utredningens bedömningar vad avser samverkan i kris. Länsstyrelsen konstaterar samtidigt att betänkandet i huvudsak fokuserar på fredstida kriser medan fokus i utvecklingen på beredskapsområdet ligger på civilt försvar. I utredningen saknas inriktning om samverkan inför och under höjd beredskap. Länsstyrelsen hade gärna sett förslag på skarpare inriktning för samverkan i kris och krig.

Länsstyrelsen delar utredningens bedömning att det inte är realistiskt att ha etablerade samverkansstrukturer för varje tänkbar krissituation utan att samverkan bör utgå från de generella strukturer som länsstyrelsen bygger upp utifrån det geografiska områdesansvaret. Länsstyrelsen ser en generisk struktur men med förberedelser vidtagna utifrån resultat av regional RSA/RSB, för vissa lagstyrda områden såsom kärnteknisk olycka och för andra uppkomna händelser som kan orsaka samhällsstörningar, såsom exempelvis elbortfall, snöoväder och höjd terrorhotnivå. Detta för att reda ut svårigheter och förbereda åtgärder, analyser och budskap i förväg samt inriktande kunskapsunderlag till stöd för

regional samordning och för enskild aktör i befintlig samverkansstruktur.

Som tidigare nämnts, finns Samverkan stockholmsregionen (SSR) som är en etablerad samverkan mellan ett fyrtiotal samhällsaktörer i Stockholmsregionen som tillsammans har ansvar för att hantera störningar och krissituationer i Stockholms län. Tillsammans har aktörerna utvecklat en modell för regional samverkan med gemensamma mål, metoder och resurser som underlättar en samordnad planering och hantering.

11.11.3 Det geografiska områdesansvaret bör ligga kvar hos länsstyrelserna.

Länsstyrelsen instämmer i bedömningen om att det geografiska områdesansvaret på regional nivå bör ligga kvar hos länsstyrelserna.

11.11.4 Överenskommelser mellan staten och SKR i fråga om krisberedskap är inte lämpliga

Länsstyrelsen tillstyrker utredningen förslag om att reglering av kommunens och regioners beredskapsarbete bör ske genom författning snarare än genom överenskommelser mellan staten och SKR. Ur länsstyrelsens perspektiv, såsom ansvarig för att följa upp arbetet från statens sida, är det dock viktigt att sådana författningar tas fram i dialog med företrädare för kommuner och regioner.

Länsstyrelsen delar utredningens bedömning att statliga medel för genomförandet av förberedande uppgifter inför fredstida kriser och höjd beredskap bör fördelas på annat sätt, till exempel genom generella statsbidrag eller ett fåtal inslag av riktade statsbidrag. Länsstyrelsen ser fördelar i minskad administration och ökad möjlighet för varje kommun att anpassa verksamheten efter eget behov men vill samtidigt betona vikten av att riktade statsbidrag som är öronmärkta för beredskapsåtgärder är nödvändiga för att säkerställa att kommunerna arbetar med sina grundläggande åtaganden.

DEL II

12.3.1 Regionalisering av Socialstyrelsen – ett sätt för staten att bättre kunna samverka med och stödja regionerna

Länsstyrelsen ställer sig positiv till förslaget om en sådan (regional) indelning av Socialstyrelsen.

Tidiga erfarenheter från den struktur som sätts 2022 visar att samverkan mellan geografiskt- och sektorsansvar underlättas om sektorsmyndigheten har en indelning som motsvarar civilområdena, i enlighet med förordningen (2022:593) om vissa förvaltningsmyndigheters regionala indelning.

12.3.2 Utvecklad samverkan mellan staten och regionerna genom samverkansregionerna

Länsstyrelsen ställer sig positiv till förslaget på att de regioner som ingår i en samverkansregion ska samverka i en gemensam nämnd eller genom kommunalförbund. Den föreslagna indelningen kommer underlätta samverkan, då den för Stockholm och Gotland har samma geografiska indelning som motsvarar civilområdena.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av tf. länsöverdirektör Helena Remnerud med utvecklingsledare Luiza Jastrzebska som föredragande. I den slutliga handläggningen har också tillväxtdirektör Anna Conzen, avdelningschef för avdelningen för beredskapsfrågor Mikael Jeppson, tf. avdelningschef för avdelningen för rättsliga frågor Lovisa Ristner, avdelningschef för avdelningen för verksamhets- och ledningsstöd Håkan Larsson samt kanslichef för östra civilområdet Gunilla Runberg medverkat.